

редбаченого ст.ст. 364, 364¹ і 365² КК України. Крім того, виходячи із формулювань примітки 2 до ст. 172² КУпАП цілком припустимою є ситуація, коли отримана незаконна вигода взагалі не має грошової оцінки (наприклад, просування по службі, влаштування родичів тощо).

Примітка 1 до ст. 172² КУпАП чітко визначає суб'єктів передбаченого даною статтею правопорушення. До них належать особи, визначені у п.п. 1-3 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». Тобто суб'єктами даного правопорушення є як службові та посадові особи органів державної влади (прирівняні до них суб'єкти, що виконують функції держави), так і службові особи юридичних осіб приватного права.

З суб'єктивної сторони дане правопорушення характеризується прямим умислом. Законодавче визначення «неправомірної вигоди» охоплює не лише матеріальну вигоду, але й певні нематеріальні блага, переваги тощо, а отже порушення особою встановлених законом обмежень щодо використання службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей може здійснюватись не лише з корисливих, а й інших спонукань. Тому корисливий мотив не є обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони цих правопорушень, хоча є характерним для більшості з них.

Проте ні КУпАП, ні Закон «Про засади запобігання і протидії корупції», що містить аналогічне до КУпАП визначення неправомірної вигоди, не дає змоги встановити коло осіб – одержувачів вигоди від корупційного правопорушення. Не вказавши конкретного одержувача вигоди, законодавець тим самим вирішив не обмежувати за цим критерієм сферу вчинення правопорушень, оскільки дана обставина фактично не впливає на ступінь суспільної їх шкідливості, яка полягає в порушенні належного порядку здійснення функцій держави чи місцевого самоврядування.

Системний аналіз ст. 172² КУпАП та ст. 6 Закону «Про засади запобігання і протидії корупції» наводить на висновок, що обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є наявність мети: одержання неправомірної вигоди.

Шевчук О. М.

*Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», асистент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН

У Всесвітній доповіді ООН, приуроченій до Міжнародного дня боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, зазначено, що наркотики та інші дурмани щороку вбивають майже 200 тисяч жителів Землі. У 2011 році заборонені наркотики хоч раз приймали майже 230 млн осіб віком від 15 до 64 років. На сьогодні в Україні фахівці

не вагаються оцінки ситуації, яка набула досить широкого розповсюдження щодо немедичного вживання наркотичних засобів. Отже, контроль в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин є недостатній. Тому одне з найважливіших завдань держави – це створення дієвого контролю в сфері обігу наркотичних засобів, що полягає у необхідності підвищення ефективності та умов належного правового забезпечення регулювання правовідносин у зазначеній сфері. Адміністративно– правові відносини є одним із елементів механізму контролю регулювання у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

Спочатку наведемо різні погляди на поняття адміністративно-правових відносин в адміністративно-правовій науці. Так, Ю. П. Битяк вказує, що адміністративно-правові відносини – це суспільні відносини у сфері державного управління, учасники яких виступають носіями прав і обов'язку, урегульованих нормами адміністративного права (Битяк Ю. П. Адміністративне право України. 2012. с. 57). З точки зору С. Г. Стеценка, такі відносини – це результат впливу адміністративно-правових норм на поведінку суб'єктів адміністративного права, внаслідок якого між ними виникають правові зв'язки (Стеценко С. Г. Адміністративне право України. 2011. с. 82).

Дослідження правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів, передбачає вивчення особливостей, якісних ознак всіх елементів цих правовідносин. У той же час необхідно виділити відносини, що складаються в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і регулюються нормами адміністративного права. Ці відносини публічного характеру, спрямовані на забезпечення встановленого режиму, порядку та умов діяльності всіх суб'єктів обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. Їх можна класифікувати за предметом правового регулювання наступним чином:

- відносини, пов'язані із забезпеченням державної монополії в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин;
- відносини, що виникають з приводу недотримання правової заборони немедичного споживання наркотичних засобів і психотропних речовин;
- група відносин, що виникають з приводу охорони прав, здоров'я неповнолітніх;
- відносини у сфері забезпечення діяльності правових інститутів цієї сфери та органів державної влади в сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

В структурі правовідносин, обумовлених реалізацією обігу наркотичних засобів, слід виділити суб'єкти правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів, їх об'єкти і зміст.

Об'єктом розглянутих відносин є дії сторін, які складаються в сфері обігу наркотичних засобів. Об'єктами цього різновиду адміністративно-

правових відносин виступають дії і поведінка уповноважених осіб у зв'язку з обігом наркотичних засобів. Зміст досліджуваних правовідносин складається з суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що визначають адміністративно-правовий статус їх учасників (суб'єктів). Суб'єкти адміністративних правовідносин – це особи та організації, яким адміністративним законодавством надано можливість або здатність бути носіями прав і обов'язків у сфері управлінської діяльності і вступати в конкретні адміністративно-правові відносини.

Питання про однозначне визначення суб'єкта правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів, утруднюється у зв'язку з наявністю великої кількості різноманітних учасників даних відносин. При цьому суб'єктами цих відносин, крім самих суб'єктів обігу наркотичних засобів, слід визнавати і ті органи державної влади, які вступають з цього приводу з ними в стосунки. Відносини ці можуть мати регулятивну, контролюючу або наглядову спрямованість. Таким чином, суб'єкти правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів, можуть бути поділені на дві групи: (а) безпосередні суб'єкти, що здійснюють обіг наркотичних засобів; (б) інші суб'єкти правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів.

Перша група суб'єктів – це органи державної влади, що беруть участь в адміністративно-правовому регулюванні обігу наркотичних засобів. В основу вивчення цих відносин органів державної влади, на нашу думку, доцільно покласти класичний розподіл державної влади в Україні на виконавчу, законодавчу і судову. При цьому необхідно виділити владу Президента України і інших державних органів. Перша група органів державної влади України включає в себе органи виконавчої влади: КМ України, міністерства, державні служби. Важливу роль відіграє Президент України. Усі суб'єкти правовідносин, що складаються в сфері обігу наркотичних засобів, можна класифікувати за функціями на забезпечуючі (наприклад, МОЗ України, МВС України, СБ України та інші, контролюючі (ДСКН України та ін.) і наглядаючі (органи Прокуратури України).

Учасниками правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів, є фізичні, юридичні особи. Кожна з перерахованих груп має певні правами і несе конкретні обов'язки. Фізичні особи беруть активну участь у правовідносинах, що складаються в сфері обігу наркотичних засобів. Юридичні особи є одним з основних учасників правовідносин, що виникають у сфері обігу наркотичних засобів. Таким чином, приходимо до висновку – в регулюванні адміністративних правовідносин, зумовлених обігом наркотичних засобів, бере участь велика кількість державних органів, виконуючи свої функції в межах наданої законом компетенції, а також фізичні, юридичні і посадові особи, які безпосередньо беруть участь у цих правовідносинах.